

ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ

Χριστὸς ἀνέστη !
Μακάριος πού, ἀγαπώντας,
τὸ θλιβερό, σωτήριο,
δεινὸ μαρτύριο
πῆγε τραβώντας.

ΦΑΟΥΣΤ

Φωνές οὐράνιες σεῖς, γλυκές καὶ δυνατές,
στὴ σκόνῃ ἐμὲ τί μὲ ζητᾶτε ;
Ἐκεῖ ἀντηχᾶτε θπαι εἶν' ἀδύνατες ψυχές.
Τάκουω, μὰ λείπ' ἡ πίστη σ' ὅ,τι μοῦ μὴνᾶτε·
τὸ θάμα εἶνε τῆς πίστεως ἀκριβὸς παιδί.
Δὲν τολμῶ πρὸς τίς σφαίρες νάντικρύσω,
ἔθε τὸ πρόσχαρο τὸ μῆνυμα ἀντηχεῖ·
ὅμως ὁ ἀχός, πού ἀπὸ παιδί μὲ συγνινεῖ,
καὶ τώρα στὴ ζωῇ μὲ κρᾶζει πίσω.
Στὴ γιορτινὴ σιγῇ πῶς μιά φορά
τῶν οὐρανῶν ἡ ἀγάπη μὲ φιλοῦσε,
πόσα προαισθήματα ἡ καμπάνα μοῦ ξυπνοῦσε,
κ' ἡ προσευκὴ εἶταν φλογερὴ χαρά !
Ἐξῶ σὲ δάση καὶ σ' ἀγρούς σερνόμουν
ἀπὸ ἕναν πόθο ἀξήγητα γλυκό,
κ' ἐνῶ τὸ δάκρι μου ἔτρεχε θερμό,
καινούριον κόσμον μέσα μου αἰστανόμουν.
Τῶν παιγνιδιῶν εἶταν φαιδρὰ μὴνύματα,
τῶν ἀνοιξιότικων γιορτῶν, αὐτοὶ οἱ ψαλμοὶ
γυρίζει ὁ νοὸς στὰ παιδικὰ τὰ αἰσθήματα
κι ἀπ τὸ στερνό, τολμηρὸ βῆμα μὲ κρατεῖ.
Ἀχᾶτε, οὐράνιοι ὕμνοι γλυκοί ! Ἀναβρῶζει
τὸ δάκρι, ἡ γῆς καὶ πάλι μὲ κερδίζει !

ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Ἄν ὀλοζώντανος
τώρα ὁ θαμένος,
μέγας, ὀλόλαμπρος
εἶναι ὑψωμένος·
στὴν πλάστρα τὴ χαρά,
ζώντας ξανά, ἂν τιμόνει,
ἄχ ! μένουνε γιὰ μᾶς
στὴ γῆς τὰ στήθ' οἱ πόνοι.
Τοὺς ἔδικούς σου ἐδῶ
μᾶς ἀφισες νὰ σβοῦμε·
τὴν εὐτυχία σου ἄχ !
Κύριε, θρηνοῦμε !

ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ

Χριστὸς ἀνέστη
ἀπ τὴ φτορὰ βαθιά.
Φαιδροὶ λυθητε
ἀπ τὰ δεσμά !
Αὐτὸν δοξάζοντας,
ἀγάπη τάζοντας,
χαρὰ σταλάζοντας,

ἔλεο μοιράζοντας
ἔσοι γυρίζετε,
νάτος ὁ Κύριος,
σ' ἔσας φανίζεται !

ΓΚΑΓΤΕ

(Μεταφραστικὴ δοκιμὴ
Κωσταντίνου Χατζόπουλου)

ΣΤΕΛΙΟΣ ΔΕΣΥΛΛΑΣ

— Ἐ! ἀπόγονοι τοῦ Φειδία, ἀγγόνια τοῦ Ἄ-
πελλῆ, τί κάνετε ; μοῦλεγε τίς προάλλες ὁ Claude
Raphoz, τάποφασίσετε νὰ εἰστε στὴν οὐρὰ τῶν
βαλκανικῶν κρατῶν ; Ὡς τὰ χτέες ἤξερα πῶς ἡ
Βουλγαρία εἶχε καλοὺς στρατιῶτες, τόσο καλοὺς
μάλιστα πού νὰ μὴ φοβᾶται νὰ τρίξη προκλητικὰ
τὰ δόντια τῆς στὴν Τουρκία. Τώρα βλέπω πού καὶ
στὴν Καλλιτεχνία γυρέβει τιμητικὴ θέση : στὴν
περινὴ δέσθη ἐκθεση τοῦ Glaspalast εἶτανε καὶ
βουλγάρικο τμήμα καὶ τώρα ὕστερα διάβασα σ' ἕνα
prospectus πῶς στὴ μεγάλη καλοκαιρινὴ ἐκθεση
τῆς Βενετίας παραχωρήθηκε στὴ Βουλγαρία ἰδιαί-
τερη αἶθουσα. Ἔσετε, οἱ Ἕλληνες, μοναχὰ λάμπετε
παντοῦ μὲ τὴν ἀπουσία σας. Οἱ χτέες ἀκόμα χοιρο-
βοσκοὶ Σέρβοι, Ρωμοῦνοι καὶ Βούλγαροι, οἱ ἀπολί-
τιστοι καὶ βάρβαροι—κατὰ τὴ γνώμη σας—Τοῦρκοι
μπαίνουνε σὲ περιοχὴ ἀγνωστῆ στὴν ἱστορία τους
καὶ δοκιμάζουνα τίς ἀνάσκητες δυνάμεις τους σὲ
προβλήματα πού ἀπασχολοῦνε τὴν προοδεμένη Εὐ-
ρώπη, πού πάνω τῆς πλακῶνει αἰῶνων πολιτισμὸς
καὶ ἑξακολουθητικὴ ἐξέλιξη. Κοιμώσαστε τουλόγου
σας ἢ εἰσαστε mort-nés ; Δὲν ἔχετε ζωγράφους...

— Τί λές, καημένε !

— Μὰ τί νὰ πῶ ; Δὲν κικκινίζετε ἀπὸ ντροπὴ
σεῖς εὐο περιούσιοι λαὸς τῆς Τέχνης, νὰ μένετε
μακριὰ ἀπὸ κάθε καλλιτεχνικὴ κίνηση ; Ἐγώ, σὰν
ἀπλὸς φιλέλληνας, ντρέπομαι, μὰ τὴν ἀλήθεια.

Τί νὰ σας πῶ· ντρέπομαι καὶ γὰρ γιὰ λογαρια-
σμό μου πού ἀναγκάζομαι νὰ τυπώσω τὰ λόγια
τοῦτα τοῦ φίλου μου. Γιατί δὲν ἀντιπροσωπεύεται
ἡ Ἑλλάδα στίς λογῆς καλλιτεχνικὲς ἐκθεσεσ στὴν
Εὐρώπη, μοῦ εἶναι αἰνίγμα, καὶ θὰ παρακαλοῦσα
νὰ λάβῃ κνεῖς τὴν καλοσύνη νὰ μᾶς πληροφορήσῃ
ἡμᾶς τοῦ ἑξωτερικοῦ. Ὅ,τι ὅμως ξέρω θετικῶς, εἶναι
πῶς βρίσκονται καλοὶ Ἕλληνες τεχνίτες καὶ στὴν
Ἑλλάδα μέσα κι ἀπόξω. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς εἶναι
καὶ ὁ Στέλιος Δεσύλλας, πού σὰν ἀτρόμητος τῆς
Ἰδίας ὀπαδὸς καὶ σὰ δυνατὴ ποιητικὴ φυσιογνω-
μία τοῦ πρέπει κάποιος πλατύτερος λόγος.

Ἦνόμα τοῦ Στέλιου Δεσύλλα εἶναι ἀκόμα ἄ-

γνωστο σὲ μεγάλο κύκλο, γιατί ὁ καλλιτεχνὴς γεννήθηκε, ἀναθράφηκε καὶ τράνωσε τὴ κυκλωσιὰ πού πρῶτο καὶ κύριο γνώρισμα ἔχει τὸ σβήσιμο τῆς ρεκλάμας, ὑπερβολικὴ σεμνότη καὶ ἀπίστευτη πολλές φορές μετριοφροσύνη πού δὲ σκιαζεται καὶ τὴν πατρότητα ἐνὸς ἔργου νάρνηθῆ για νάποφύγη τὴν ἐπίδειξη. Ἀνήκει στὴν κορφαίτικη ἐκείνη συντροφιά πού μετράει κίολας τόσα δοξασμένα ὀνόματα : Πολυλά, Καλοσγοῦρο, Μαβίλη καὶ Θεοτόκη. Ἐχει τὰ καλὰ της, ἔχει καὶ τὰ κακὰ της. Ἄ βαστάει ἀπὸ κεὶ τὴν ἀγάπη πρὸς τὴ μελέτη τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Τέχνης, τὸ σεβασμὸ καὶ τὴ λατρεία σχεδὸν πρὸς τὰ ὑπέροχα πνέματα, ὅμως ἀπὸ κεὶ πήρε καὶ τὸν ὑποβιβασμὸ τῆς προσωπικῆς ἀξίας καὶ τὴν περιφρόνηση—θῆλεγα ἀπὸ λίγο—πρὸς τὰ ἴδια του καμώματα. Οἱ στίχοι τοῦ Πολυλά :

Κι ὅταν τὴν ὑψηλὴ πατῶ βαθμίδα

Ἐποῦ ψηλάθε ἀντηγεῖ οὐράνια ἁρμονία,

Θαμπὴ στιγμή τὴν ἰλαρὴ μου παίρνει ἐπιίδα

Με οὐράνιο λάλημα νὰ πῶ τραγοῦδια θεῖα,

σκοτώσανε σὲ πολλοὺς λόγιους Κορφαίτες τὴν ἄρεθ τῆς δημιουργίας καταδικάζοντάς τους σὲ μιὰν ἐκστατικὴ ἀπώλεια. Ὅσο κι ἂν ἡ μετριοφροσύνη εἶναι ἀρετὴ, πέρα ἀπὸ κάποια ὄρια καταντάει ἐλάττωμα, ὀλέθριο μάλιστα. Εὐτυχῶς ὁ Δεσύλλας δὲν τὴν πκρακάνει, κι ἂν ἔχω τὸ κουράγιο νὰ γράψω τὴ σημειωσοῦλα τούτη, ὁ ἴδιος μὲ προκάλεσε μὲ τὸ φετινὸ του κατόρθωμα. Στὴ Secession τοῦ Μονάχου, πού ἀνοίξε τὴν πρώτη τοῦ Μαρτίου, εἶδα δυὸ σκίτσα πού θὰ τὰ ζήλευε κάθε ξένος συνάδερφός του. Δουλεμένα μὲ ἐπιμέλεια, μὲ εὐλικρίνεια καὶ τεχνικὴ εὐσυνειδησία—ἀρετὴ τόσο σπάνια σήμερα καὶ στὴν Τέχνη καὶ στὴ Φιλολογία—τοῦ ἀσφαλίσανε τὴν ἐπιτυχία. Ἄ φιγουράρει στὴ φετινὴ Secession ὁ Δεσύλλας, δὲν τὸ χρωστάει σὲ κανέναν ἄλλονε παρὰ στὸν ἑαυτὸ του ἔσπασε ὁ ἴδιος τίς πόρτες καὶ μπῆκε μὲ τὸ ζόρι, θέλω νὰ πῶ μὲ τὴ δύναμη καὶ τὴν ἀξιάδα πού μπροστά τους σκύθουνε κ' οἱ φιλοπροσωπίες καὶ οἱ πρόληψες. Μολοντούτο, ὅταν ἀνανοηθῆ κανεὶς μὲ πόση κακὴ ὄρεξη, μὲ πόση ψυχρότη, ζήλεια καὶ φτόνο πολλές φορές δέχονται οἱ Γερμανοὶ ξένους καλλιτέχνες στὰ κέντρα τους, δὲν μπορεῖ παρὰ ἀληθινὸ κατόρθωμα νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν παρουσία τοῦ Δεσύλλα στὴ φετινὴ Secession. Θὰ εἶτανε βέβαια τολμηρὸ νὰ ἐπιχειρήσω ἀπὸ τώρα μιὰ πλατεῖα μελέτη γιὰ τὸν τεχνίτη, ἀφοῦ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἔργου του εἶναι ἀκόμα σὲ σκίτσα. Μὰ γιὰ μένα ὁ καλλιτέχνης δὲν ὑπάρχει μόνο στὰ ἔργα τὰ τελειωμένα. Τάχα λ. χ. τοῦ Ροῦμπενε τὰ σκίτσα δὲ θὰ μᾶς λέγανε καὶ μόνο τους τὴ μεγάλη ἐμπνεψη, τὸ σί-

γουρο χέρι, τὴ γενναία καὶ ζωντανὴ πινελιά πού τὰ δημιούργησε; Ἐτσι καὶ τὰ δυὸ ἐκθέματα τοῦ Στέλιου Δεσύλλα μᾶς ἐπιτρέπουνε νὰ κατὰλάβουμε τὴν τεχνοτροπία, νὰ μαντέψουμε τὴ μόρφωση, τὴν ὀργανικὴ δύναμη πού ἔχει τὸ πινέλλο του. Ἡ ἰγνογραφία, ἡ πιστὴ ἀντιγραφή—σκλάβα τοῦ μοντέλου πού γίνεται ἀπλῶς φωτογραφικὸ ἀντικείμενο—τὸ μετρημένο ζύγισμα τῆς παραμικρότερης λεπτομέρειας, λίγο τονε γνοιάζουνε ἢ σωστότερα ὅ,τι τονε μέλει εἶναι ἡ γενικὴ ἀντίληψη, ἡ μουσικοντυλιά, ἡ ἐξωτερικὴ ἁρμονία τῶν ἀπυχρώσεων, τὸ κολορίτο. Τὸ παιγίδι ἀπὸ μαῦρο κι ἄσπρο, τὸ ἄλλαγμα ἀπὸ φῶς καὶ σκότος τοῦ χαρίζουνε κάτι θαυμάσια effets πού κάποτες μᾶς συγκινοῦνε, συχνὰ εὐχαριστοῦνε τὰ μάτια καὶ χαϊδεῦουνε τὴν αἰσθησή μας. Παραπάνω εἶπα ἐξωτερικὴ ἁρμονία, καὶ μὲ τὸ λόγο μου. Ὁ Δεσύλλας, ἀκολουθώντας σ' αὐτὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Habermann καὶ ἄλλων σύγχρονων μαστρων, δὲ θέλει νὰ μᾶς παραστήσῃ ζωγραφικὰ ἓνα διανοητικὸ περιεχόμενο, ἀλλὰ θέλει μὲ τὸ χρῶμα, τὴ γραμμὴ τὸν τύπο, τὸ φῶς καὶ τὸν ἴσκιον νὰ δημιουργήσῃ, νάποδώσῃ τὴν ἀντικειμενικὴ ἐντύπωση. Τὸ καλῆτερο λ. χ. ἀπὸ τὰ δυὸ του σκίτσα παριστάνει ἓνα ἐσωτερικὸ μὲ μιὰ χαριτωμένη γυναίκα πού πίνει τὸ τσαὶ της. Καθισμένη μὲ ἀπείριτη χάρη στὴν πολτρώνα ἀνασηκάνει τὸν κορμὸ—τί κομψὴ κίνηση, τί ὁμορφὴ γραμμὴ!—κι ἀπλώνει τὸ χέρι νὰ πάρῃ τὴν κίκαρα. Εἶναι ἀνοιξη καὶ στὸ τραπέζι ἀπάνω ἓνα βάζο περιέχει ἀνεμῶνες καὶ κρόκους. Ἡ ἐποχὴ, τὰ λούλουδα, τὸ ἀπαλὸ κορμί, τὸ φόρεμα, ἡ κάμαρη παρουσιάζουνε ἀπίστευτη μιὰ ἁρμονία στῶν χρωμάτων τὴ διαβαθμίσῃ καὶ στὸ στόρισμα. Ἡ ἐμπιστοσύνη, τὸ σίγουρο, μιὰ βεθεσιὰ γνώτη κ' ἓνα ἐπιδέξιο μεταχειρίσμα τῶν τεχνικῶν μέσων, ἡ εὐλικρίνεια στὴν ἐκτέλεση, διακρίνουνε ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Δεσύλλα πού μοῦ δόθηκε νὰ ἰδῶ. Θὰ μιλοῦσα περισσότερο γιὰ κάτι μεγάλους πίνακες πού ἐτοιμάζει καὶ γιὰ κάτι μεγαλότεχνα σκίτσα, πού δὲ θέλησε νὰ στείλῃ ἀκόμη σὲ καμιὰ ἐκθεση, & δὲν ἤξερα πολὺ καλὰ πού θὰ προσβάλω τὴ μετριοφροσύνη του καὶ θὰ χάσω ἴσως τὴ φιλία του. Μόνον ὅσοι γνωρίζουνε τὸν καλλιτέχνη ἀπὸ κοντὰ ξέρουνε τί θησαυροὺς κρύβει μὲς τὴν ψυχὴ του καὶ τί ἐκπλήξεις μᾶς ἐτοιμάζει ἡ δημιουργικὴ του φαντασία καὶ τὸ γυμνασμένο χέρι του. Δὲν ξεμυστηρεῖται εὐκολα στὸν καθένανε τοὺς πόθους καὶ τὰ ἰδανικά του ἢ ζωὴ πού περνάει, ἐπιδρασμένη ἀπὸ τὴ γερμανικὴ φιλοσοφία καὶ τὴν ξακολουθητικὴ σπουδὴ τῶν μεγάλων δασκάλων τῆς Τέχνης, εἶναι μᾶλλον ἐσωτερικὴ. Δὲν τοῦ μποροῦν οἱ φωνές καὶ τὸ ρεκλαμάρημα. Τὸν τρώει ἡ ἔγνοια τοῦ Ὁραίου καὶ τ' Ἀλη-

θινού, ὁ αἰώνιος ἀγώνας τοῦ Καλοῦ καὶ τῆς Ἄρμονίας, πού πηγάζει ἀπὸ τὴ φύση καὶ λαγαρισμένη στοῦ ποιητῆ τὴ φαντασία πρὸς τὴ φύση ξαναγυρίζει. Ὁ ἴδιος εἶναι μιὰ ἁρμονία: τὸ εὐγενικό παράστημα, τὸ ἐπιβλητικό κεφάλι μὲ τὸ ψηλὸ τὸ μέτωπο, τὰ λαμπερὰ τὰ μάτια καὶ τὰ σύμμετρα, ἤρεμα, μαῦρα γένεια μού θυμίζουσι τὸν περίφημο Χριστὸ τοῦ Fra Angelico. Ἐχει μεγαλεῖο καὶ γλυκάδα ἢ ἐκφρασὴ του!

Ἡ ἔγνοια τῆς ἀπόλυτης Ὁμορφίας τὸν κάνει νὰ καταγίνεται πολὺ μὲ τοὺς κλασσικούς· τοὺς σπουδάζει καὶ τοὺς ἀντιγράφει ὅσο πού ἡ τέχνη τους νὰ μὴν ἔχη πιά μυστήριον γι' αὐτόνε. Μ' ὅλη του τὴν πρωτοτυπία, ἀντιγράφει τόσο ἐπιδέξια καὶ πιστὰ πού ὁ μὴ εἰδικὸς εὐκόλως γελιέται. Τελευταῖα τέλειωσε μιὰ ἀντιγραφὴ τοῦ «Δία καὶ τῆς Ἀντιόπης» τοῦ Paolo Veronese πού θὰ τὴν ἐζήλευε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Lenbach. Ἐνα πρᾶμα μὲ λυπεῖ κάμποσο: πού ἀναγκάζεται κάποτε νὰ θυσιάζῃ ὧρες σ' αὐτὴ τὴ δουλειὰ γιὰ βιοπορισμὸ, ἀντὶς νάφειρῶνεται στὴν προσωπικὴ του ἐμπνεύση.

Τελειώνοντας τὸ, χωρὶς καμὴν ἀξίωση, σημειώμα μου τοῦτο, θὰ παρακαλοῦσα τὸν καλλιτέχνη νάφήσῃ τὴν ἐπιφύλαξη καὶ νὰ μᾶς δείξῃ ἐλεύθερα τὸ τί μπορεί. Ξέρω πού μπορεί πολλά. Ἡ Ἑλλάδα ἔχει τόση ἀνάγκη ἀπὸ τὴ συντρομὴ καθε εἰλικρινῆ ἐργάτη πού εἶναι ἐγκλημα νὰ τὴν ἀρνιέται ὅποιος μπορεί νὰ τὴ δώσῃ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ὅμως πρέπει καὶ ὁ Ρωμιὸς νὰ μάθῃ νάγαπᾷ τὸ ὄρατο, νὰ τὸ ἐχτιμάῃ καὶ νὰ συναιστανθῇ πὼς ἡ δουλειὰ χρειάζεται νάμαίβεται. Δένε πολλοὶ πὼς ἡ Ἑλλάδα δὲ σηκώνει τοὺς μεγάλους καλλιτέχνες καὶ πὼς, ἂν ὁ Γλύξης ἔμενε στὴν πατρίδα του, θάτανε ἀναγκασμένος νὰ κἀνῃ τὸν ἀγιογράφο γιὰ νὰ φᾶῃ ψωμί. Ὁ ἰσχυρισμὸς ἐνδέχεται νάναί σωστός, μὰ δὲν ἐπιτεταί πὼς ἡ κατάστασις αὐτὴ θὰ διαρκέσῃ αἰώνια. Ἀλλοιώτικα κοντεῖω πράματα νὰ πιττέψω πὼς μοναχὰ Βοιωτοὶ κατοικοῦνε σήμερα τὴ γῆ τοῦ Πραξιτέλη.

Μόναχο, Ἀπριλῆς 1910.

ΓΙΩΡΓΗΣ ΚΟΝΤΟΣΤΑΝΟΣ

Ἡ ΛΙΟΓΕΡΜΑ

Μακριὰ τὰ σπίτια μας, μακριὰ κ' οἱ γειτονιές μας^{δρόμος} ἀτέλειωτος τὰ χωρίζε καὶ νά, ἡ Ἄγλην, θάμα! τσοθνεσε εὐτὺς τὸ διάστημα καὶ σίμωσε τὰ σπίτια—τὰ σπίτια μας τόσο σιμά, τόσο ἀντικρὺ βρεθήκαν πού νυχταμέρα σ' ἔβλεπα, πού ἄκουγα νυχταμέρα ὡς καὶ τὴ γλυκανάσα σου ἀκόμα, ὦ Διαλεχτὴ μου. Μὰ κάπιο ἠλιόγερμα βαρὺ, μουντό, συγνεφιασμένο—νὰ φταίω ἐγώ;—ἀλάργεψαν τὰ σπίτια, ἀνάμεσό τους δρόμος μακρὺς ἀπλώθηκε, ἀγριαγκαθιές γιομάτος, καὶ πια δὲ βλέπω ὅ, τι ἔβλεπα καὶ κείνο πού μὲ ζοῦσε, τί εἶναι μακριὰ τὰ σπίτια μας καὶ ἀγκάθια ἀνάμεσό τους.

Λευκάδα.

ΑΛΚΑΙΟΣ

Ἡ ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΚΟΥΚΛΑΣ

Ἡ «Χορὸς τῆς Κούκλας» εἶναι τὸ μουσικὸ κομμάτι γιὰ πιάνο, πού παίχτηκε τελευταῖα ἐδῶ στὴ «Σάλα τοῦ Μπερλιόζου», τοῦ νέου μας μουσικοῦ κ. Μάριου Βάρβογλη καὶ ἔρρεσε τόσο πού ἕνας ἐκδότης τὸ ἀγόρασε κιόλας καὶ τὸ τύπωσε σὲ πολὺ καλλιτεχνικὴ ἐκδοσις.

Ἀνάλυση τοῦ κομματιοῦ αὐτοῦ ἔδωκα ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνια, ὅταν παρουσίασα γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τίς φιλόξενες στῆλες τοῦ «Νουμά» τὸ νέο μουσικόν. Ἀπὸ τότες πέρασε κάμποσος καιρός. Σημαντικὸς πολὺ μάλιστα, γιὰτὶ μέσθ σ' αὐτὸ τὸ διάστημα τὸ ἐπιτύλιγμα τοῦ καλλιτέχνη ἔγινε ξαφνικὸ καὶ μεγάλο. Ἐτελείωσεν ὁλόκληρο συμφωνικὸ ἔργο του, τὸ «Πανηγύρι», ὅπου μέσθ ξέχυσε ὅλη τὴ δύναμή του καὶ τὴ συνθετικότητά του, καὶ προχώρησεν ἄλλα δυὸ τέτια μεγάλης πνοῆς, τὸ «Γύρο τῶν Ὁρῶν», συμφωνία σὲ τέσσερα μέρη, καὶ τίς «Συμφωνικὲς παραλλαγές» ἀπάνω σὲ λαϊκὸ μοτίβο, γιὰ πιάνο καὶ ὄρχηστρα.

Ἦστερα ἀπὸ μιὰ τέτια πιά ἐργασία μὲ πολλὰς ἀξιώσεις, ὁ Χορὸς τῆς Κούκλας ἔρχεται σὰν κατόπι, προπάντων γιὰ μᾶς τοὺς ἄλλους πού ξέρουμε ὅλο τὸ ἔργον τοῦ μουσικοῦ. Ἀκόμα ἂν τυπωνόταν ὅλο τὸ ἔργον, ἀὴ Ζωὴ τῆς Κούκλας» σὲ τρία μέρη, καὶ ὄχι μόνο ὁ χορὸς, θὰ βρῖσκαμε τὴν εὐκαιρία νὰ πούμε περισσότερα.

Ὅμως τὸ ἴδιο κάνει. Ὅσο καὶ ἂν τὸ μικρὸ αὐτὸ κομμάτι τὸ ἔγραψε παιχιδίζοντας σὲ χαραχτήρα intime, περισσότερο γιὰ νὰ ξεδώσει, νὰ διασκεδάσει τὸ χαριτωμένο του κοριτσάκι, τὴ μικρούλα του Φλωρέττα, ἕνας πού ξέρει ἀπὸ μουσικὴ θὰ ξεδιακρίνει βέβαια τὸν τεχνίτη.

Ὅπως τὴν ψυχὴ ἐνὸς ζωγράφου τὴν πλησιάζει κανεὶς περισσότερο καλοζετάζοντας τὰ σκίτσα του καὶ τίς μολυβιές του, παρὰ τὰ ἔργα του τὰ τελωμένα, ἔτσι καὶ τοῦ μουσικοῦ τὴν ψυχὴ μπορεί νὰ τὴν αἰττανθεῖ κανεὶς ἀπὸ τὰ πῶ ἐλάχιστα ἔργα του.

Ἡ «Χορὸς τῆς Κούκλας» εἶναι σὰν ἕνα σκίτσο, ὅμως ἔχει μαζί μὲ τὴ χάρη του τὴν ἐξωτερικὴν, κατὶ βχθὺ πού μᾶς συγκινεῖ καὶ μᾶς μαγεύει σὰν κάπια δημοτικὰ ἢ σὰν τὰ τραγοῦδια τοῦ Μαίτερλιχ.

Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ μουσικὴ μας παίρνει δρόμο. Ἦστερα ἀπὸ τ' ὀρηκτικὸ καὶ γενναῖο ἔργον τοῦ κ. Μανώλη Καλομοίρη, νὰ καὶ ὁ Βάρβογλης πού ἔργα του ἀρχίζουν νὰ ἐχτελοῦνται σὲ κονσέρτα καὶ ν' ἀγοράζονται. Καὶ ὅμως τὸ Ὁδεῖο μας ἀγρόν ἠγόρασε, μόνο κηρύττει ἐπίσημα καὶ φουσκωμένα πῶ